

Milyen esélyekkel bír a helyszínen a magyar egyptológia, amikor nálunk jóval tehetősebb országok és médiacégek finanszíroznak ott kutatásokat, hiszen az egyiptomi hatóságok az ott folyó tudományos munkát régóta üzletként értelmezik?

A magyar egyptológia pozíciói, egyiptomi beágyazottsága igen jónak mondható, amelyet az 1983 óta folyó helyszíni kutatások csak tovább erősítettek. Tudományos céljaink, feladataink meghatározását persze a realitásokhoz, elsősorban az anyagi lehetőségekhez kellett mindig is igazítani. Ez a legtöbb esetben nem jelentett, nem jelenthetett rossz kompromisszumot vagy a kutatások tudományos színvonalának bármilyen csorbítását, ez egyszerűen elképzelhetetlen.

Az egyiptomi jelenlétünket jelentő, évente húsz-harminc helyszíni munkanapra tervezhető ásatási szezonjaink anyagi hátterét nem könnyű biztosítani, hiszen egyetlen tudománytámogatási rendszerbe sem illettünk/illünk bele, lévén, hogy külföldön végezzük munkánkat. Lényegében a kezdetektől fogva az OTKA jelentette szinte az egyetlen olyan intézményt, amelyhez komoly támogatásért fordulhattunk, és ez tette lehetővé, hogy állandó tudományos színvonal mellett majd harminc évig ezt folytathassuk. Hozzá kell azt is tennem, hogy ha változó módon és összegekkel is, de a kulturális kormányzatok is mindig támogattak eddig minket (kiegészítő jelleggel természetesen).

Az egyptológia mindig is közkedvelt célirány volt a fiatalok között. Van-e elég felkészült jelentkező, és milyen feltételek között tudják

átadni a tudást a jövő kutatóinak? Hogyan látja a hazai tudományos „utánpótlást”?

Az ókori Egyiptom kulturális hagyatéka mindig is nagy hatást gyakorolt a vele találkozóira. Igaz volt ez az ókori *Mediterráneum* más lakóira, s érezhetően igaz mai világunkban is. Az ezzel foglalkozó tudomány, az egyptológia sem kevésbé vonzó. Így nem véletlen a nagy érdeklődés sem, ami évek, évtizedek óta sok tehetséges fiatalat vonz az egyetem egyptológiai szakára, hogy itt kaphassák meg azt a bevezetést, amellyel ezt a tudományt azután művelni lesznek képesek.

A szakra bekerülők hamar szembesülnek azzal is, hogy az egyptológia erőteljesen kompetitív környezetben létezik; sok magasan képzett jelölt verseng kevés hazai és külföldi álláslehetőségért. Világszerte szűkebb, tudományos értelemben két életpályát kínál az egyptológiai végzettség: az egyetemi oktatóé/kutatóé és a múzeumi kurátoré (természetesen olyan múzeumban, amelyik rendelkezik egyiptomi gyűjteménnyel, mint például nálunk a Szépművészeti Múzeum). Ez a szembesülés egyeseket eltántorít, másokban viszont nagyobb elszántságot ébreszt s erőfeszítéseik megsokszorozását. Hogy végül gyakorló lesznek-e a szakmának vagy más területekre váltanak, arról ma leginkább külső körülmények döntenek. Nálunk kapott képzettségük alapján viszont a tehetséges és kitartó fiatalok bárhol meg tudják állni helyüket, amit több példa is bizonyít.

Kulcsszavak: régészet, Egyiptom, Kákósy László, új feltárás

A jövő tudósai

Tisztelt Olvasó!

Előző cikkünkben hátrányos helyzetű fiatalok integrálásával foglalkoztunk. E cikkünkben visszatérünk az egyetemekhez. A cikk bemutatja, hogy a BME Tehetség Tanácsa milyen módszerekkel, programokkal támogatja a középiskolás diákoktól a doktoranduszokig a tehetségeket.

TÖRÖDÉS TALENTUMAINKKAL – A BME TEHETSÉGSEGÍTŐ TANÁCSÁNAK MUNKÁJÁRÓL

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Magyarország legerősebb felsőoktatási intézménye a műszaki tudományokban, továbbá a természettudományok és a gazdaságtudományok egyes területein. Az egyetem az elmúlt években a nemzetközi rangsorokban is előkelő helyen szerepelt (URL1).

Jelenleg nyolc képzési területen, húsz alap-, egy osztatlan és negyvenkét mesterképzési szakon, továbbá tizenhárom doktori iskolában, valamint az aktuális igényekhez illeszkedően több továbbképzési szakon kínál a nagy létszámú hallgatószám igényeinek megfelelő oktatási programokat, de emellett ezen túl jelentős figyelmet fordít az elitképzésre is. Ez abból a felismerésből fakad, hogy az ország leendő tudományos-műszaki vezetőrétegének kialakítása, kiművelése a jövő szempontjából meghatározó jelentőségű feladat. Az elitképzés természetes módon kapcsolódik a BME kutatóegyetemi arculatához,

Kérjük, ha a nők tudományban betöltött helyzetével vagy az ifjú kutatókkal kapcsolatos témában bármilyen vitázó megjegyzése, javaslatot lenne, keresse meg a melléklet szerkesztőjét, Kiss Ritát az alábbi e-mail címen.

Kiss Rita

az MTA doktora, BME Mechatronika, Optika, Gépészeti Informatika Tanszék
rikiss@mail.bme.hu

vezető hazai innovációs központ jellegéhez, és ahhoz a törekvéshez, hogy erős nemzetközi beágyazottságú elitegyetemmé váljon.

Az egyetemi tehetségsegítés folyamatában újra fel kell ismernünk a már azonosított tehetségeket, de meg kell találnunk azokat is, akik később, az egyetemi évek alatt kapnak szárnyra. A kevesebb hallgatót szolgáló, mára hagyományosnak mondható formák mellett ki kell dolgoznunk a nagyobb létszámhoz és az ezzel járó megváltozott körülményekhez igazodó módszereket is.

Előzmények

Egyetemünk a tehetséggondozásban gazdag hagyományokkal rendelkezik. Sokat teszünk azért, hogy minden hallgató a tehetségének és szorgalmának megfelelő, lehető legmagasabb képzettségi szintre jusson. Folyamatosan részt veszünk a mérnöki, gazdasági és természettudományok népszerűsítésében: a társadalom ismereteinek szélesítésében, a környezettudatos gondolkodás fejlesztésében, a tudományos kutatás és a technológiai innováció eredményeinek közérthető megjelenítésében,

a társadalom szélesebb rétegeit érintő problémák objektív és hiteles bemutatásában.

Fontos számunkra a továbbtanulásra készülő középiskolás diákok felkészülésének és orientálásának segítése: jó szakmai kapcsolatokat ápolunk az ország középiskoláival. A természettudományos tananyagok véleményezése mellett szakmai versenyeket szervezünk, szívesen karoljuk fel a tehetséges középiskolásokat, így igyekszünk biztosítani, hogy egyetemre kerülve folytatni tudják a közoktatásban megkezdett munkát, töretlenül fejlődhessenek. Segítjük az elsőéves hallgatók beilleszkedését, hogy a köz- és a felsőoktatás között fellépő átmeneti nehézségeket minimalizáljuk. Nagy gondot fordítunk az oktatás didaktikai módszereinek és eszközrendszerének fejlesztésére, a hallgatói öntevékeny körök támogatására és a társadalmi-szociális kapcsolatok fejlesztésére.

Tanulmányaik kezdetétől külön is foglalkozunk kiemelkedően tehetséges diákjainkkal. Nekik emelt szintű tárgyakat kínálunk, amelyeken a reguláris tananyagot túli, mélyebb ismereteket sajátíthatnak el. A kiscsoportos képzési formák is támogatják a gyorsabb, nagyobb mértékű fejlődést. Biztosítjuk számukra több rangos, hazai és nemzetközi tanulmányi-szakmai versenyen, konferencián a részvételt, segítjük felkészülésüket. Mód van arra, hogy egyéni tanrend szerint haladhasanak. Kiemelkedően tehetséges, a tanításra vállalkozó hallgatóinkat demonstrátorként is foglalkoztatjuk. A mesterképzésben részt vevő, kutatáshoz kedvet érő diákjainkat a tanszékek K+F+I-tevékenységébe is igyekszünk bevonni, legjobbjainkat egyetemi-kutatói pályán tartani. Doktori iskoláink, melyek a tehetségsegítés kiemelten fontos terepei, a hazai felsőoktatási intézmények mellett külföldről is várják a fokozatot szerezni vágyókat.

A BME-en tizenegy szakkollégium működik, melyek többnyire egy szakmacsoporthoz és így egy-egy kar tevékenységéhez kapcsolódnak, míg a Műegyetemi Szakkollégiumok Közössége (MÚSZAK) belső fórumot teremt az együttműködéshez. Ezek a szervezetek magas szintű szakmai programok szervezésével és közéleti aktivitásukkal is kitűnnek. Egyetemünk figyel a hallgatói innovációs közösségek tevékenységének kezdeményezésére, és támogatja azokat.

A tudományos diákköri mozgalom mint a magyar felsőoktatás legszélesebb bázisú, legátfogóbb tehetséggondozási formája és a tudóssá nevelés legfontosabb színtere, kiemelkedő helyet foglal el a BME tehetséggondozásában is. Az évente, november első hetében megrendezésre kerülő helyi TDK-konferenciákon több száz hallgató mutatja be tudományos munkáját. Sokan közülük ezzel teszik meg az első lépéseket a kutatás útján. A legkiemelkedőbb dolgozatok szerzői két évente az Országos Tudományos Diákköri Konferencián képviselik intézményünket, és érnek el kiváló eredményeket (URL2).

Tehetséggondozásunk jellemzője (volt) a gyakran karonként külön munkacsoportokban folyó munka. Ezt az eltérő tudományterületek meg is kívánják, másrészt viszont lehetőséget láttunk több területen az egységes megjelenésre, közös munkavégzésre. Az egyetem vezetése kívánatosnak tartotta egy olyan szervezet létrehozását, melynek feladata, hogy intézményi szinten összefogja a fent említett tehetségsegítő kezdeményezéseket, megőrizze a tehetséggondozás különböző karokon jelenleg is működő formáit, továbbfejlessze és összehangolja azokat, segítse a másutt meglévő jó gyakorlatok átvételét, véleményformáló fórumként kialakítsa a műszaki, természettudományos és gazdasági

területeken folyó tehetségsegítő tevékenységek harmonikus együttműködését.

A megvalósításhoz jó ötletnek mutatkozott egy Tehetségsegítő Tanács (TT) létrehozása és csatlakozás ezek országos hálózatához. A Tehetségsegítő Tanács olyan szerveződés, amely a lehető legszélesebb szakmai és társadalmi összefogással segíti a tehetségek felkutatását, fejlesztését, a tehetségesek produktumainak hasznosulását és a szükséges erőforrások bővítésének lehetőségeit. Tevékenységével hozzájárul a tehetségbarát társadalom kialakításához (URL3). Így 2014 őszén megalakult a BME Tehetségsegítő Tanácsa.

A BME Tehetségsegítő Tanácsának céljai és tevékenysége

A Tehetségsegítő Tanács tehát azzal a céllal jött létre, hogy összehangolja az egyetem szerette folyó tehetségsegítő tevékenységeket, javaslatokat és ajánlásokat dolgozzon ki a képzéseket vezető testületek, valamint a képzésekkel kapcsolatos szabályokat és terveket gondozó szervezetek számára, figyelemmel kísérelje a műegyetemi tehetségmenedzsment fejlesztési programjait, koordinálja azokat.

A Tehetségsegítő Tanács feladata a tehetségmenedzsment szempontjából kiemelten fontos együttműködési megállapodások eredményeinek értékelése és népszerűsítése, a középiskolásokkal kapcsolatos PR- és marketingtevékenység értékelése, az ezen területen tevékenykedők munkájának ötletekkel és tanácsokkal segítése, összehangolása. Támogatja a tehetséggondozási programokat, figyelemmel kíséri a tudományos diákköri munkát, speciális hallgatói csoportok (külföldi hallgatók, nem nappali hallgatók stb.) körében ösztönzi az ilyen tevékenységeket. A Tehetségsegítő Tanácsnak tagja a MÚSZAK delegáltja is, így a szakkollégiumi programok

értékelése, eredményeinek népszerűsítése, a mentorprogramok követése és ösztönzése hatékonyabban valósulhat meg. A BME Tehetségsegítő Tanácsa szívesen működik együtt a tehetségsegítés országos szervezeteivel, más egyetemek tehetségsegítő tanácsaival és a Műegyetemen működő tehetségpontokkal is.

Egyetemünk három karán működik jelenleg tehetségpont. A Villamosmérnöki és Informatikai Karon a Mikro- és Nanoelektronikai Tehetségpont, amely a processzorok, mikro- és nanoelektronikai eszközök világát tárja fel az érdeklődőknek, várja azokat, akik mikrofluidikával vagy éppen üreszközök fedélzeti rendszereivel szeretnének foglalkozni. E tehetségpontunk legfontosabb feladatának a fenti területek iránt érdeklődő tehetségek azonosítását, tanácsadást nyújtását, a felfedezett hallgatók képességeinek kibontakoztatását tartja (URL4). A Természettudományi Karon 2010-ben alakult az ElmeMater Tehetségpont, amelynek hét tárgyból álló kurzuskínálatából a matematikából és alkalmazásiból többet tanulni kívánó és képes diákok válogathatnak. Ezek a kurzusok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a kiváló képességű diákokkal együtt a jó képességű, szorgalmas, okos hallgatók is nagy számban vegyenek részt a tehetséggondozásban. A tömegessé váló egyetemi képzés a több kiművelt emberfő mellett negatív hatással is járt: mára a tehetségesekkel való foglalkozásra jóval kevesebb figyelem jut. Bár a tehetségsegítésnek az alapképzés után, a mester vagy a doktori képzés keretében könnyebb szervezett terepet biztosítani, nem lehet ennyi ideig a képességeikhez, színvonalukhoz méltóan erős tárgyak nélkül hagyni a legjobb jainkat, szellemi elitünk utánpótlását. A versenyfelkészítés matematikából szinte egész egyetemi szintű együttes műhelymunka tud lenni, ami sikeres csapa-

tok indulásához, győzelmekhez, helyezésekhez vezet. Az ElmeMater programjában az önálló projekt munka, téli és nyári iskolák, Középiskolai Szabadegyetem is helyet kaptak (URL5). Legfiatalabb akkreditált kiváló tehetségpontunk a Vegyész-mérnöki és Biomérnöki Kar Vegy-Érték Tehetségpontja. Elsősorban a mérnöki, természettudományi és egészségügyi pályát választók számára tudnak hathatós segítséget nyújtani. A tehetséggel összefüggő erős oldal támogatását, illetve a tehetséggel összefüggő gyenge oldal fejlesztését egyaránt kiemelt feladatnak tekintik. Már a középiskolás korosztály megszólításával igyekeznek felismerni a kiemelkedő képességeket, elősegítve azok kibontakozását, fejlődését. Az egyetemre bekerült hallgatók körében szervezett formában folytatják ezt a tevékenységet. A TDK-mozgalmon, illetve az egyéni kutatási feladatokon keresztül a kiemelkedő és motivált hallgatók érdeklődésüknek megfelelően egyénre szabott tehetséggondozásban részesülhetnek (URL6).

A Tehetségsegítő Tanács által koordinált programok

Tehetségsegítő Tanácsunk jelentős pályázati tevékenységet is folytat. Azzal, hogy az egész egyetem nevében tud fellépni – szemben a sok kisebb léptékű, karokhoz, iskolákhoz köthető törekvésekkel – képes biztosítani azt a kritikus tömeget, amelyet a külső támogató szervezetek mind gyakrabban elvárnak a sikeres pályázóktól.

A *Tehetségek a Tehetségekért Program* rendezvényeire több mint ötven elsőéves kapott meghívást, hogy az érdekes szakmai előadásokon túl tájékoztatást nyújtsunk mindazon lehetőségekről és kezdeményezésekről, amelyek hozzájárulhatnak képességeik kiteljesítéséhez. A meghívottak többségükben olyan,

középiskolai tanulmányi versenyeken, országos és nemzetközi sikereket elért hallgatók voltak, akik az első félévüket is kiemelkedően teljesítették a BME-n. E programok kiváló találkozási lehetőséget teremtettek a különböző karok és szakterületek diákjai számára.

Pályázati támogatással indítottuk el egyetemünk első rektoráról elnevezett kiválósági programunkat, a *Sztoczek József Programot*. Célunk a legtehetségesebbek megtalálása, fejlődésük támogatása. Elsősorban természetesen az egyetemünkön tanított és művelt, tudományokban és szakmákban kiemelkedő hallgatókra számítunk, de törekszünk a más területeken (egyéb tudományok, művészet, sport) tehetségesek segítésére is. Egyidejűleg az egyetem alap-, mester-, osztatlan, valamint doktori képzésben tanuló nappali hallgatóinak legfeljebb 1%-a kerülhet be a programba, ahová évente egy alkalommal hirdetünk felvételt. Határozott időre (legfeljebb egyéves időtartamra), pályázat útján lehet bekerülni. A felvettek kedvezményes, egyéni tanulmányi rend szerint haladhatnak, fejlődésüket a tanármentorok rendszeres tanácsadással, konzultációkkal segítik. Számukra szakmai és kulturális rendezvényeket szervezünk, melyeken a különböző területeken tehetséges résztvevők megismerhetik egymást és egymás szakterületeit, segítjük a tudományos konferenciákon, versenyeken történő részvételüket is. A felvételtől a Programtanács által felkért bizottság dönt. A programban résztvevők fejlődését a Programtanács értékeli, ennek alapján határoz a további támogatásról. Bízunk abban, hogy egy olyan, a legkiválóbb hallgatókat összehozó, a szakmai értékeket, a talentumot előtérbe helyező közösség alakul így ki, amelyhez tartozás szakmai támpont-rendszert, a volt tanárokkal, diáktársakkal sokrétű együttműködési lehetőségeket nyújt

a programból való kikerülést követően is.

2016 májusában – szintén pályázati támogatással – indult útjára a *BME–Tehetségforrás Középiskola Program*. Közel harminc iskola részesült elismerésben: évente legalább hat hallgatót küldő intézmények, melyek olyan diákokat készítenek fel műegyetemi tanulmányokra, akik hallgatóként megállják a helyüket, ezzel is öregbítve Alma Materük hírnevét. A díjazott intézmények tanulói jól teljesítenek, jelentős hányaduk a mintatanterv szerint halad tanulmányaiban, többen közülük versenyeken is kiválóan szerepelnek vagy éppen korán TDK-dolgozat írásába fognak. A program a középiskolákkal való kölcsönös együttműködés szándékával született, hiszen a cél közös, csak a megvalósítás folyik más életkorban, más intézmények keretei között.

Ezek a programok minőségileg újat hoztak és további komoly sikerek ígérteit hordoz-

zák, mutatva a Tehetségsegítő Tanács törekvését és erejét, a benne rejlő potenciált. Tanácsunk létrejöttével a tehetségsegítésben dolgozó szakemberek sem maradnak magukra, támogatói körben dolgozhatnak. Új együttműködések szülehetnek egyetemünk és a társadalmi-gazdasági szféra szereplői között, ezzel is szerepet vállalva a tehetségbarát társadalom kialakításában.

Szilágyi Brigitta

PhD, BME, a Tehetségsegítő Tanács titkára
szilagyi@math.bme.hu

HIVATKOZÁSOK

URL1: <http://www.bme.hu/rangsorok>

URL2: http://otdk.hu/media/uploads/32_otdk_eredmenyek.pdf

URL3: www.tehetsegpont.hu

URL4: <http://mahara.eet.bme.hu/user/view.php?id=53>

URL5: <http://elmemater.math.bme.hu/bemutatkozas>

URL6: <http://www.ch.bme.hu/magunkrol/tehetsegpont/hu/>

